

Copyright © 2020, Dejan Stojiljković
Copyright © 2020 ovog izdanja, LAGUNA

NEONSKI BLUZ



Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

Žuti šafran	
Duboko i hladno	
Nema hrabrosti	
Iza čudesnog zida	
<i>Subway Story</i>	
Zaslepljen suncem	
Preboleti Mančester	
Druga strana ponoći	
Neonski bluz	
D'Artanjanova smrt	
Beleška autora	
O autoru	

ŽUTI ŠAFRAN

Od Aventina, preko Palatina, do Celijana i Servijevog zida tišina pokriva Rim poput nevidljive zavese. Ništa ne remeti tu savršenu zimsku noć, sveštenici u hramovima se mole u sebi, stražari na gradskim zidinama dremaju, trgovci psuju tiho dok čekaju da ih propuste kroz veliku gradsku kapiju, čak su i kurve tihe u svojim vučjim jazbinama, jer i sam Prijap, njihov bog zaštitnik, spava ove noći.

Ali zato je taj mišićavi momak sa znakom legije ispod desnog ramena više nego glasan. Na svaki ubod sečivom koji mu zadaje mučitelj, on odgovara grlenim krikom. I taj krik se čuje pet ulica niže, plaši lopove i usnulu gospodu.

Strah je dobar..., misli Gnej Domicije Akvila dok sedi za stolom i ljušti jabuku vojničkim nožem.

Strah je taj koji donosi red, a ne zakoni. Strah je taj koji tera vojnika da ostane u stroju mirno, a ne kruta vojnička disciplina. Strah goni jednog gladijatora da ubije drugog, a ne želja za slavom i slobodom. Strah održava carstvo, jer podanik koji se ne plaši koliko sutra će vladaru sjuriti sečivo među rebra.

Uplašen čovek, znaju to carevi i senatori, on je kao gлина od koje umešni grnčari prave šta god žele. A šta je dobar vladar nego čovek većih ruku, koji od svog naroda stvara državu po svojoj volji i svom naumu? Dobar vladar i jeste poput grnčara, on daje državi oblik i svrhu. A država? To je naprosto skupina ljudi koji se plaše da sutra ne postanu robovi, da im kuća i pokućstvo ne izgore u požaru, da im varvari ne siluju žene, sestre i majke, da cezar ne podigne porez ili odluči da pobije sve imućne ljude kako bi im preoteo bogatstvo i imanje...

Država, dakle, pronicao je Akvila, to su ljudi sjedinjeni u jednom strahu.

A strah jeste dobar, jer mladog čoveka legije što go visi sa metalnih veriga na plafonu tamnice, jedino on vezuje za stvaran svet oko njega. Postoji njegovo izmučeno telo, njegov mučitelj i ta užasna bojazan da će mu oštrica ponovo zaseći meso ikožu.

Postoji i to pitanje koje mu se uporno postavlja čitave noći a na koje on uporno odbija da odgovori.

„Ko je taj sveštenik Valentin?“

Akvila je već na ivici strpljenja, nož se propisno istupio a u pletenij korpi na stolu više nema jabuka.

„Zašto štitiš tog čoveka?“, pita svog sužnja.

„Zato...“, odgovara ovaj kroz slomljene zube i rasečene krvave usne, bojeći tako svoje reči purpustom i nagoveštajem bliske smrti. „Zato što mi je obećao...“

Akvila zainteresovano podiže obrve.

„Šta? Šta ti je obećao?“

„Večni život.“

„Večni život? Postoji samo jedan život, sinko... Ovaj koji ćeš ubrzo izgubiti. Ali dobro... Svako neka veruje u šta hoće. Neko veruje u Jupitera i Junonu, neko se klanja

Marsu, neko veruje da ume da namesti kocke pa ostane bez prstiju, robovi veruju da će jednoga dana postati slobodni ljudi... Šljam iz Aventina da će dobiti veće sledovanje žita... A ti, eto... Ti veruješ u tog tvog... *Hrista*.“

Legionar se ne oglasi i mučitelj pođe da ga dalje obrađuje, ali Akvila mu dade znak rukom da prestane.

Odloži nož i jabuku u stranu, ustade i pride legionaru.

„Sve ovo može da prestane... sad i odmah... Samo treba da mi kažeš ko je taj hrišćanski sveštenik i gde mogu da ga nađem.“

„Kako... Kako ne shvataš...“, promrmlja legionar glasom napuklim od bola. „Valentin... On se ne krije.“

„Ne krije se?“

„Zašto... Zašto bi se krio neko koga oba... obasjava svetlo jedinog Boga?“

Akvila uzdahnu rezignirano. Nije imalo svrhe dalje postavljati pitanja. Od ovog momka neće dobiti odgovor koji traži. Zato se naže ka njemu i šapnu mu na uvo: „O da, živećeš večno, gnjido hrišćanska... U Tartaru, gde će ti gavrani isključati oči i džigericu...“

Zatim dade znak mučitelju da završi sa poslom.

Ovaj rutinski preseče svojoj žrtvi venu na vratu i dok je krv isticala iz nesrećnog vojnika i curila na pod tamnice, Gnej Domicije Akvila, pretorijanski prefekt i verni sluga cezara Marka Aurelija Klaudija, već je bio krenuo svom domu.

Da je njegov glas mogao da pređe Falarion, mrtvi hrišćanin bi ga mogao čuti kako prezrivo frkće:

„Prokleti fanatici!“

Cecilija Domicija Prima sedi kraj prozora šaka blago položenih na gola kolena. Zora sviće iznad Večnog grada,

meki purpur ogleda se u njenim mrtvim zenicama, ali ona ne može da ga vidi. Davno je naučila da to prihvati kao nešto neminovno, sudbinsko. Kao što rob prihvata svoju neslobodu, gladijator smrt u areni a senator da nikad ne može biti pošten čovek.

Cecilija je slepa od rođenja.

Njen svet su zvukovi u potpunom mraku. Crnilo koje zveči. Ponekad rečima, ponekad nerazumljivim glasovima, ponekad tišinom.

Cecilija živi u raskoši koju joj je omogućio njen otac. U kući koju je stekao njen otac. I u kojoj je pre mnogo godina umrla njena majka. Ima robinje koje je otac kupio na pijaci samo za nju. I mnogo knjiga. Koje je takođe platio otac. I koje ona ne može da pročita.

Ona može da oseti latice cveta i njegov miris, ali ne zna kakvog je oblika i boje. Žuto, plavo, zeleno, tirkizno, purpurno... To su za nju samo reči koje ne označavaju ništa. I koje takođe zveče u tom mraku. Poput novca na kome je ukovan lik cezara.

Na stolu iza nje je bio doručak koji je donela robinja.

Masline, mleko i svež hleb od aleksandrijskog žita.

Masline su bile španske i mirisale su teško i oporo. Robinja je mirisala na muškarca sa kojim je noćas vodila ljubav. Sa one strane prozora, Rim je vonjao na ljude i životinje. Zadah đubreta mešao se sa smradom volovskog i ljudskog izmeta. Sa ulice, gde su bile nanizane kožarske radnje, dopirao je smrad urina kojim se omekšavala koža. Cecilija je u svemu tome osetila i oštru aromu uglja, kojim su se snabdevale kovačnice, dve ulice niže.

To je bio njen Rim. Njen svet. Splet mirisa i zvukova. Ne prođe ni dan a da se ne zapita kako bi joj izgledao taj svet da kojim slučajem ili milošću bogova može da ga

obujmi svojim mrtvim pogledom. I da te oči nisu tek zgasli ugarci na njenom licu za koje nije sigurna kako izgleda.

Njen otac, plečati pretorijanski prefekt, ušao je u sobu gotovo bez šuma. Kao da se prikrada. Ali ona ga je svejedno čula. I osetila bakreni miris krvi.

U jedno je bila sigurna – ta krv nije bila njegova.

„Kako si jutros, kćeri moja?“, upita Akvila.

„Isto kao juče. Isto kao što ću biti sutra“, reče Cecilija ravnim glasom. „A kako si ti, oče?“

„Ja... Dobro, dobro... Imali smo neku malu... pometnju... na poslu. Ali smo to brzo rešili.“

„Opet si morao nekog da ubiješ?“

Akvila začuta za tren. Nije bilo prvi put da mu kći postavlja jedno ovakvo pitanje. Pokušavao je godinama da se navikne na tu njenu intuiciju slepe osobe, ali mu nije išlo. Uvek bi osetio kako ga to pitanje probada tamo gde ga najviše boli. Opet, on je bio čovek legije, on je morao da ubija. I njegova kći jedinica je to odlično znala. Pitao se, ali samo u sebi, ne usuđujući se da to pitanje postavi glasno, da li Cecilija naslućuje još nešto više i dalje od te njegove dužnosti cesarovog čuvara? Da li u mraku u kome živi svih ovih šesnaest godina, otkad ju je na svet donela majka što je umrla odmah po porođaju, postoji slutnja o tome ko je njen otac zapravo. I da li ta slutnja s vremenom dobija oblik i punoću, kao što jabuka zri na drvetu?

„Ti znaš, dušo... da je to...“

„Tvoj posao. Znam.“

Akvila zausti da kaže nešto, ali ga Cecilija prekinu:

„Oče...“

„Da, kćeri?“

„Čitaj mi Katula. Onu pesmu o vrapcu.“

Akvila priđe polici i uze jedan svitak sa nje. Otvori ga i poče da čita:

„Vrapče, ljubimče moje dragane, s tobom se igra, tebe drži na krilu, tebi pruža vrh prsta da ključaš i time te izaziva da ga sve više ključaš. Dopada ti se, ne znam zbog čega, da zbijaš ugodnu šalu s mojom draganom. To je melem njenog bola. Uveren sam da bi mi se tada smanjio žarki oganj, kada bih mogao s tobom da se igram, kao što to ona čini, i tužna srca da ublažim bol. Tako bi mi bilo prijatno kao živahnoj devojci – kako pričaju – zlatna jabuka, koja joj je pojas dugo vremena vezan, drešila.“*

Akvila začuta na tren, pa nastavi.

„Plaćite bogovi ljubavi i čežnje, i koliko god vas je ljudi, što imate smisla za lepo i nežno! Vrabac moje dragane je umro, vrabac, ljubimac moje dragane; on koga je ona više volela od svojih... od svojih... očiju.“

Cecilija malo nakrivi glavu, kao da želi bolje da čuje stihove, a onda poče da kazuje ostatak pesme:

„On je bio sladak kao med, i svoju gospodaricu je tako dobro znao kao kći svoju majku. On nije nikada napuštao njeno krilo, već okolo skakućući čas ovde – čas onde, neprestano je cvrkutao svojoj gospodarici.“

Zatim se okrenu i Akvila je mogao da se zakune Jupiteru i Junoni da ga je pogledala tim svojim mrtvim, crnim očima.

„On sada ide u mračni podzemni svet...“

Taj mladić nije bio baš bistar, ali je imao novca.

* Preveo Mladen Atanasijević.

Zato je Urban, gatalac i zvezdočatac, čija se soba za gatanje nalazila u kući tik uz Servijev zid, rešio da mu dvostruko naplati.

„To će biti sto asa“, reče.

„Koliko?“

„Sto.“

„Za te pare mogu dva puta obilato ručati u krčmi *Kod sedam stubova*. Ili jahati najbolju kurvu u Rimu.“

„A ipak si došao kod mene, zar ne?“

„Da sam znao da će me ta poseta toliko koštati, sigurno bih sebi priuštiio ostrige i neku zamašnu Galkinju.“

„Kurve iz Galije se loše jebu. Probaj Makedonke“, očin-ski ga posavetova Urban. „Vidi, Flavije... Nisi ovde u porodičnoj poseti, niti da bi ćeretao sa mnom o blagodetima našeg lepog grada. Ovde si da bi saznao budućnost.“

„I nije neka... Ta budućnost.“

„Zvezde kažu da su tvoji kod kuće svi dobro i zdravo. To je najvažnije.“

„Ali ne вреди sto asa...“

„Sreća вреди mnogo više od para koje ćeš ostaviti ovde. Doduše... Otac ti nije baš najbolje. Mogao bi da ga posetiš na proleće. Već je zagazio u... ozbiljne godine.“

Mladić preneraženo pogleda u gatara.

„Moj otac? Bolestan?“

„Ništa ozbiljno. Kostobolja.“

„Tako zvezde kažu?“

„Tako. A zvezde ne greše, dobri moj Flavije.“

„Vrati mi moje pare, ti... jebeni prevarantu!“

„Šta bulazniš, dečko?“

„Šta bulaznim? Moj otac je umro pre više od deset godina!“

Urban se nasmeši. Dodirnu prstima desne ruke kožni remen koji je nosio oko zgloba desne šake, pa reče:

„Ti u stvari ne znaš ko ti je pravi otac?“

„Moj pravi otac?“

Zavesa iza zabezegnutog pekarskog pomoćnika, koji je došao iz Masilije u Rim u vreme januarskih kalendi da okuša sreću i zaradi koji denarij, pomeri se. U sobu za gatanje stupi krupan čovek. Njegov porfirni plašt i kruto vojničko držanje odavali su oficira u pretorijanskoj gardi, lice na kome je nedostajalo jedno oko, desno, odavalo je veterana.

„Idi sad, Flavije...“, reče Urban.

„A novac?“, upita mladić.

„Novac si pametno potrošio“, odgovori mu umesto gataoca čovek u porfirnom plaštu.

Flavije ga osmotri samo na tren i odmah shvati da mu je vreme da pođe. Izašao je iz sobe poput lopova, sa mišlju koja će ga proganjati sledećih dana, nedelja i meseci. Sve dok na proleće ne ode kući i upita majku ko je njegov pravi otac. I gde je i šta radi taj bezimeni starac koji pati od kostobolje.

Akvila sede za sto naspram Urbana.

„Salve, građaninu Urbane.“

„Salve, prefektu. Šta mogu učiniti za tebe?“

„Kad sam prošli put bio kod tebe... I kada si mi čitao šta kažu zvezde... Rekao si mi da ima šanse... Da moja kći...“

„Šta?“

„Progleda.“

Urban oseti kako mu se dlanovi znoje. Trudio se da ne uhvati prefektov pogled koji je tekao iz tog jednog, crnog

i zlokobnog oka. Savršeno je bio svestan, i nije morao da pročita to u zvezdama, da je matori kopilan i cezarov pozdanik spreman da mu prereže grlo a da ne trepne ako slučajno dobije odgovor koji mu se ne sviđa. Akvila je bio poznat po surovosti, jedino njegovo „meko mesto“, znao je to dobro Urban, bila je njegova kći Cecilija. Šta da se radi, i Ahil je imao jedno takvo, na peti. Samo što Urban nije tako dobar strelac kao Paris iz Troje. A i da jeste, ne bi se usudio da se dohvati luka. Ostale su mu, dakle, samo zvezde. I njegova urođena slatkorečivost.

„Da. Tako kažu zvezde“, oprezno reče Urban, mereći svaku svoju reč precizno poput prodavca začina. „Postoje... šanse.“

„Sveštenici... kažu... Kažu da je to moje prokletstvo. Da su me bogovi kaznili jer sam bio neposlušan, jer ih nisam poštavao... Žrtvovao sam bika... Dao gomilu novca hramovima... Čak sam i sirotinju pomagao... Ali ništa. Ta... mrena... na njenim očima. Ostala je.“

„Sveštenici nemaju pojma.“

„A ti imaš?“

„Ja sam samo posrednik. Skromni tumač kretanja i promena na nebesima.“

„Ti si prevarant, Urbane.“

„Zvezde kažu...“

Akvila lupi šakom o sto.

„Zabole me kurac šta zvezde kažu! Dao bih ovo moje jedno zdravo oko samo kada bi njime mogla da gleda na svet! Noćas sam... isleđivao... jednog legionara, izdajnika, koji je pristupio Nazarećaninovoј sektu.“

„I?“

„Ništa. Kao i prošli i pretprošli put. Ni reč. Samo smo saznali ime kučke kojom se oženio. Koliko jutros će je već neko kupiti na pijaci robova.“

„Je li to jedini njegov greh?“

„Šta?“

„Pa to... što se oženio?“

„Cezar je zabranio venčanja dok traju ratovi.“

„Zašto?“

„Zašto? Zato što je oženjen čovek slab vojnik!“

„I ti si, gospodaru...“, zausti Urban oprezno.

„Šta?“

„Bio oženjen.“

„Pomeni moju ženu još jednom i to će biti poslednje što ćeš u životu učiniti.“

„Da, da... Razumem“, napravi se gatalac da nije čuo ovu pretnju. „I tog... nesrećnika od sinoć... venčao je isti sveštenik koji je venčao prethodnu trojicu?“

„Tako je. Isti kučkin sin.“

„Onda moraš da ga pronađeš, domine.“

„I šta će se onda desiti?“

„Rekao sam ti prošli put... Ako uhvatiš tog hrišćanskog sveštenika, učinićeš veliku uslugu bogovima. On kalja njihovo ime, vređa ih, unižava... I bogovi su ljuti zbog toga. Treba ga sprečiti da širi tu svoju... veru.“

„Učiniću to za bogove, Urbane.“

Zvezdočatac potvrdno klimnu glavom.

Akvila ustade; podsećao je na stoletni hrast što raste negde u Germaniji.

Urbanu ponovo počеше da se znoje dlanovi.

„Ako moja kći nakon toga ostane i dalje slepa, i ti ćeš, Urbane, spoznati kako je to živeti u mraku.“

„Ja sam samo tumač...“

Akvila se naže preko stola.

„Ako si me slagao, čitaču zvezda... Izvadiću ti oba oka i naterati te da ih pojedesh.“

Zavesa se pomeri i Urban ostade sam kada Akvila izađe iz sobe za gatanje.

Usta su mu bila suva. Pozvao je roba i naredio mu da donese malo vode sa limunom.

Zatim je opet krenuo da čita šta piše u zvezdama.

Ovoga puta, u vezi s njegovom sopstvenom budućnosti.

„Čuo sam za tog... Valentina.“

Ove reči izgovara Decije, pretorijanac. Iako je dosta mlađi od njega, Akvila tog čoveka zna dovoljno dugo i sa njim je prošao mnoge ratove. Baš kao i Akvila, Decije je veteran bitke kod Naisusa, bitke koja je porodila ovaj i ovakav Rim i u kojoj je Akvila izgubio oko ali zadobio poverenje i večnu zahvalnost svog vladara, koga su još zahvalniji građani Rima zbog te velike pobede nad varvarima prozvali Klaudije Gotski.

Da je Decije bio malo pametniji i malo manje sklon vinu i kocki, možda bi Akvila mogao čak i da ga nazove prijateljem. Ovako, on je samo njegov sapatnik i ortak u piću, svedok propasti pretorijanske garde dok se od nekadašnje elitne jedinice kadre da postavlja, smenjuje pa i ubija vladara srozavala na običan garnizon koji je brojao tri kohorte u samom Rimu, i još nekoliko u obližnjim mestima, i u kojem su mogli da otaljavaju dane do penzije i ljudi poput Decija, što je u neka vremena ponosa i slave, odavno prošla za pretorijance, bilo apsolutno nezamislivo.